

Pedagogisch beleidsplan Gastouderland

Versie 1.7, 2012

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1. Uitgangspunten, doelstelling en visie	4
1.1 Uitgangspunten	4
1.2 Algemene doelstelling	5
1.3 Pedagogische doelstelling	5
1.4 Visie op opvoeding	5
1.5 De rol van Gastouderland bij de verzorging en opvoeding van gastkinderen	5
2. Selectie en deskundigheid van gastouders	6
2.1 Selectie	6
2.2 Deskundigheid	7
3. Veiligheid en geborgenheid bij de gastouder	7
3.1 Opvoedkundig klimaat	7
3.2 Voorspelbaarheid in de omgeving	7
3.3 Voorspelbaarheid in gedrag	7
3.4 Gezondheid van het gastkind	7
3.5 Veilige en gezonde gastouderopvang	8
4. Wennen	8
5. Uitwerking visie Gastouderland	8
5.1 De rol van de gastouder	8
5.2 Voorbeeldfunctie gastouder	8
5.3 De ontwikkeling van het kind	9
5.4 Voorwaarden	9
5.5 Het bieden van een gevoel van emotionele veiligheid	9
5.6 Het bieden van voorspelbaarheid van de sociale omgeving	9
5.7 Het stimuleren van de ontwikkeling van persoonlijke competenties	10
5.8 Het ontwikkelen van sociale vaardigheden	10
5.9 Waarden en normenoverdracht	10
5.10 Samenwerking tussen vraagouders en gastouders	11
6. Begeleiding tijdens de koppeling	11
6.1 Evaluatiegesprek	11
6.2 Jaarlijkse RI&E	11
6.3 Bemiddelen bij problemen	12
6.4 Thema-avonden	12
7. Eisen die aan de opvanglocatie worden gesteld	12
7.1 De fysieke indeling van de woon en leefruimte	12
7.2 Baby's 0-15 maanden	13

7.3Peuters 15 maanden - 3,5 à 4 jaar	13
7.4 Kleuters 4-6 jaar	13
7.5 Het basisschoolkind 6-12 jaar	13
7.6 Leeftijdsopbouw en aantal opvangkinderen	13
8. De houdbaarheid van het Pedagogisch Beleidsplan	13
9. Bijlage A. Criteria selectie gastouders.....	13
10. Bijlage B. Lijst opleidingen gastouders.....	15

Inleiding

Gastouderland is een geregistreerd gastouderbureau dat ouders, met kinderen in de leeftijd van 0 tot aan de middelbare schoolleeftijd de mogelijkheid biedt gebruik te maken van de door de overheid beschikbaar gestelde oppassubsidie (kinderopvangtoeslag). Gastouderland bemiddelt in heel Nederland tussen vraagouder en gastouder. Doordat Gastouderland verspreid over het land regioconsulenten heeft is er goed persoonlijk contact met zowel de gastouders als de ouders. Hierdoor kunnen wij goede ondersteuning geven.

Gastouderland wil op een kwalitatief hoogwaardige en verantwoorde wijze de opvang van kinderen organiseren in gastgezinnen.

Voor Gastouderland staat het kind, waar verantwoorde zorg aan wordt geboden, centraal. Want uiteindelijk is dat de kern van ons werk: zorgen voor goede opvang van kinderen, zodat ouders zich met een gerust hart kunnen bezig houden met studie of werk.

Gastouderopvang sluit goed aan bij de behoefte van werkende ouders.

Immers, deze vorm van opvang is flexibel: ouders kunnen het aantal uren afnemen waar zij daadwerkelijk behoefte aan hebben.

Opvang door gastouders is een vorm van opvang met een eigen karakter. Gastouderopvang onderscheidt zich van opvang in Kindercentra door onder andere:

- De huiselijk sfeer waarin de opvang plaatsvindt.
- De flexibiliteit die geboden kan worden: in overleg met gastouders kunnen specifieke afspraken gemaakt worden over de opvangtijden, eten, drinken, slapen, etc.
- Eén vast persoon die het kind verzorgt.

Voor velen zijn dit redenen om voor opvang door gastouders te kiezen.

Het pedagogisch beleid is een belangrijke inhoudelijke pijler waaraan de professionals en de gastouders zich zullen verbinden. In dit pedagogisch beleidsplan kunt u lezen wat onze visie is op gastouderopvang en gastouderbegeleiding.

Ouders kunnen zich hiermee een voorstelling maken of de pedagogische visie van Gastouderland aansluit bij hun eigen wensen en opvattingen.

Voor gastouders biedt het pedagogisch beleidsplan een kader voor hun werk, zonder dat daarmee de spontaniteit van het omgaan met kinderen in het gedrang komt. De spontane, alledaagse omgang met kinderen is immers erg waardevol.

Het pedagogisch beleidsplan is geschreven voor alle vraag- en gastouders, de Inspectie, de medewerkers van Gastouderland en andere betrokkenen.

1. Uitgangspunten, doelstelling en visie

Gastouderland zorgt voor kinderopvang door het bemiddelen tussen gastouders en vraagouders. Hiervoor hanteert Gastouderland een aantal uitgangspunten en een visie op opvoeden. Ook de rol die Gastouderland speelt bij de opvang door gastouders komt aan de orde.

1.1 Uitgangspunten

Gastouderland bemiddelt tussen ouders die opvang zoeken voor hun kind en mensen die opvang willen bieden aan kinderen van anderen. Degene die opvang zoeken worden 'vraagouders' genoemd en degene die de opvang bieden 'gastouders'.

Vraag- en gastouders vormen een veelkleurige groep van mensen; ieder heeft een eigen achtergrond, eigen ideeën over opvoeding en eigen manier van omgaan met anderen. Gastouderland wil recht

doen aan deze diversiteit van mensen en beschouwt mensen, hoe verschillend ook, als principieel gelijkwaardig. Vraag- en gastouders dienen elkaar met respect te behandelen.

Bij het bemiddelen voor vraag- en gastouders wordt steeds gestreefd naar de meest passende aansluiting tussen vraag en aanbod van vraag- en gastouders. Het belang van het kind staat hierbij centraal. Tevens wordt rekening gehouden met de achtergrond, cultuur en sociale omgeving van de vraagouder, kind en gastouder om zoveel mogelijk aansluiting te vinden in elkaars 'taalgebied'. Gelijkgezindheid staat bij de matching centraal.

1.2 Algemene doelstelling

Gastouderland stelt zich tot doel het bemiddelen voor en begeleiden van kinderopvang door gastouders. De opvang wordt geboden aan kinderen in de leeftijd van 0 jaar tot aan de middelbare schoolleeftijd, zodat ouders/verzorgers in staat zijn te studeren of werken.

1.3 Pedagogische doelstelling

Het bieden van een leef- en ervaringswereld aan kinderen waarin zij zich kunnen ontwikkelen op sociaal, emotioneel, cognitief (verstandelijk), lichamelijk (grobe- en fijne motoriek) en creatief gebied. Dit kan worden bereikt door een omgeving te bieden waarin ruimte wordt geboden voor zelfvertrouwen, respect en zelfstandigheid van het kind.

1.4 Visie op opvoeding

Gastouderland gaat ervan uit dat de volgende factoren een rol spelen bij de ontwikkeling van kinderen:

- De aanleg van het kind.
- De omgeving waarin het kind opgroeit.
- Een wisselwerking tussen de aanleg van het kind en de omgeving van het kind.

Bij de aanleg van het kind speelt erfelijkheid een grote rol.

De omgeving van het kind bestaat uit het eigen gezin, de familie, het gezin van de gastouder, vriendjes, de burens, sociale klasse, etc. Ook de ruimte waarin het kind opgroeit, behoort tot de omgeving: bijvoorbeeld de wijk, de flat, de stad of het platteland.

De wisselwerking tussen de aanleg van het kind en de omgeving van het kind is erg belangrijk; zij beïnvloeden elkaar wederzijds.

Dit betekent dat het kind enerzijds invloed uitoefent op zijn omgeving en anderzijds de omgeving invloed op het kind uitoefent. Omdat de gastouder deel uitmaakt van de omgeving van het kind, heeft zij een grote invloed op de ontwikkeling van het gastkind.

Met opvoeden wordt bedoeld dat de volwassene invloed uitoefent onder ander met als doel het kind in zijn ontwikkeling te stimuleren.

Deze invloed zal soms bewust worden uitgeoefend, soms zal dit ook onbewust het geval zijn. De alledaagse omgang tussen gastouder en gastkind bevat veel opvoedende aspecten, die veelal onbewust plaatsvinden. Van de gastouder wordt verwacht dat zij zorgt voor een klimaat van acceptatie, veiligheid en geborgenheid. Hierdoor voelt het kind zich gewaardeerd, durft het initiatief te nemen, kan het kind de eigen mogelijkheden ontdekken en zelfvertrouwen ontwikkelen.

1.5 De rol van Gastouderland bij de verzorging en opvoeding van gastkinderen

Gastouderland streeft naar kwalitatief goede kinderopvang en bevordert dit door voorwaarden te scheppen die nodig zijn om de opvang bij de gastouder thuis goed te laten verlopen.

Gastouderland scheidt de volgende voorwaarden:

- De selectie van gastouders, aan de hand van criteria, vormen de randvoorwaarde voor de opvang van kinderen door gastouders. Dit betreft met name punten als opvoedkundige kwaliteiten, motivatie, veiligheid en hygiëne, etc. (zie bijlage A) en het zorgvuldig tot stand brengen van een koppeling tussen vraag- en gastouders. Uitgangspunt hierbij vormen de wensen van de vraagouders en wordt gezocht naar een zo goed mogelijke aansluiting tussen de wensen van de vraagouders en de mogelijkheden van de gastouders.

- Er mogen maximaal 6 kinderen van 0 tot 13 jaar worden opgevangen. Daarbij worden eigen kinderen tot 10 jaar meegeteld.
- Er mogen maximaal 5 kinderen tegelijk worden opgevangen, als deze kinderen allemaal jonger dan 4 jaar zijn. Dit is inclusief de eigen kinderen tot 4 jaar.
- Er mogen maximaal 4 kinderen van 0 en 1 jaar tegelijk aanwezig zijn, waarvan maximaal 2 kinderen van 0 jaar. Dit is ook weer inclusief eigen kinderen van deze leeftijd.
- Wie kinderen tot 1,5 jaar opvangt moet een aparte slaapruiimte hebben voor deze kinderen. De grootte van deze slaapruiimte is afgestemd op het aantal kinderen in die leeftijdscategorie.
- Bij 4 of meer kinderen, is er een achterwacht die in het geval van calamiteiten snel aanwezig kan zijn.
- Het ondersteunen van gastouders en bevordering van de deskundigheid van gastouder ten behoeve van de kwaliteit en veiligheid en gezondheid inventariseert Gastouderland jaarlijks de risico's in de woning waar de opvang plaatsvindt. Indien verbeteringen cq. aanpassingen aangebracht dienen te worden, stelt Gastouderland een plan van aanpak op, inclusief termijnen waarbinnen het actieplan uitgevoerd dient te zijn. Gastouderland controleert aan de hand van dit plan en de termijnen.
- De gastouder is verantwoordelijk voor haar/zijn omgangswijze met het gastkind. Hiermee wordt de manier van verzorgen en opvoeden van het gastkind bedoeld.
- Gastouderland is verantwoordelijk om het beleid zodanig op te stellen en uit te voeren, dat de vraagouder ervan uit kan gaan dat de opvang op verantwoorde wijze wordt gedaan. Goede begeleiding van de gastouders en zorgvuldige selectie zijn hierin middelen om dit beleid te kunnen uitvoeren. Controle van de uitvoering vindt plaats o.a. door middel van vastgestelde evaluatiemomenten en risico-inventarisaties omtrent gezondheid en veiligheid tijdens huisbezoeken. Ook niet afgesproken bezoeken (plotseling op bezoek gaan) aan de gastouder passen hierin.
- Tussen Gastouderland en de gastouders is geen sprake van een werkgever-werknemer relatie. Gedurende de opvang zal voldaan dienen te worden aan de randvoorwaarden. Wanneer blijkt dat de gastouder niet voldoet aan deze randvoorwaarden, zal Gastouderland dit bespreken met de gastouder. Als geen verbetering optreedt, kan Gastouderland besluiten de gastouder uit te schrijven.
- Gastouderland heeft een bibliotheek met daarin onder andere richtlijnen en diverse protocollen als bijvoorbeeld kindermishandeling, wiegendood, ongeval, veiligheid en gezondheid.
- Gastouderland heeft een klachtenreglement opgesteld, daarnaast is Gastouderland aangesloten bij een onafhankelijke klachtencommissie.

2. Selectie en deskundigheid van gastouders

Het werken als gastouder is een vrijblijvende zaak. Vraagouders rekenen erop dat hun kind op de afgesproken dagen opgevangen kan worden. Bovendien heeft de gastouder een grote verantwoordelijkheid ten opzichte van het gastkind; de gastouder is bijvoorbeeld verantwoordelijk voor de veiligheid en gezondheid van het kind tijdens de opvang. Ook heeft de gastouder, door haar manier van omgaan met het gastkind, invloed op de ontwikkeling van het gastkind. Ook dit betekent een grote verantwoordelijkheid.

2.1 Selectie

Om randvoorwaarden te kunnen stellen ten aanzien van de kwaliteit van de opvang, hanteert Gastouderland bij het selecteren van gastouders selectiecriteria. Met nadruk wordt gesteld dat Gastouderland zich een totaal indruk vormt van de gastouder en het gastgezin; op grond van deze totaal indruk wordt besloten over het al dan niet inschrijven van de potentiële gastouder. Als besloten wordt om een potentiële gastouder niet in te schrijven wordt de reden hiervan meegedeeld aan de betreffende persoon. Voor de selectiecriteria zie bijlage 1.

2.2 Deskundigheid

Op 1 januari 2010 gaan de nieuwe regels voor gastouderopvang in. Een belangrijke verandering is dat gastouders voor 1 september 2010 moeten voldoen aan deskundigheidseisen.

Een gastouder moet:

- In het bezit zijn van een geldig diploma EHBO aan kinderen van het Oranje Kruis.
- In het bezit zijn van minimaal het MBO-2 diploma Helpende Zorg en Welzijn of een EVC-
- Certificaat waaruit blijkt dat de gastouder voldoet aan alle competenties van deze MBO-2 opleiding.

Zodra een gastouder aan alle eisen en voorwaarden voldoet, wordt de gastouder ingeschreven in het landelijk register gastouderopvang. Dit register kan bekeken worden door de belastingdienst om te controleren of de ouders recht op kinderopvangtoeslag hebben, of door de GGD, welke controleert of een gastouder verbonden is aan een geregistreerd bureau.

Gastouders dienen een open houding te hebben ten opzichte van vraagouders en Gastouderland. Zij staan open om wensen en eventuele kritiek van vraagouders te bespreken. Gastouders moeten de bereidheid hebben Gastouderland te informeren over het verloop van de opvang en moeten bereid zijn om zaken betreffende de opvang met Gastouderland te bespreken.

3. Veiligheid en geborgenheid bij de gastouder

Om zich te kunnen ontwikkelen is het van groot belang dat het kind zich veilig en geborgen voelt bij de gastouder. Het hebben van vertrouwen in de volwassene is de basis van waaruit het kind zich verder kan ontwikkelen en zelfvertrouwen opbouwt. De overgang van thuis naar het huis van de gastouder kan makkelijker verlopen, als het kind iets vertrouwd van thuis meeneemt, bijvoorbeeld een speen, een speeltje of een doekje waaraan het kind gehecht is.

In de volgende paragrafen wordt beschreven op welke manieren de gastouder de veiligheid en geborgenheid van het kind kan bevorderen en waarborgen

3.1 Opvoedkundig klimaat

De gastouder dient een sfeer te creëren waarin het kind zich prettig en veilig voelt. Dit betekent op de eerste plaats dat de gastouder aandacht heeft voor het kind, bereid is om te luisteren naar het kind en de gevoelens en de mening van het kind serieus neemt. Aandacht voor het kind betekent ook meespelen, troosten, knuffelen, maar ook het kind op gezette tijden alleen laten spelen en laten rusten. Die momenten bieden tevens de gelegenheid om het kind te observeren: hoe speelt het kind, is het misschien toe aan een andere stimulering t.b.v. zijn ontwikkeling: bijvoorbeeld ander speelgoed of creatieve activiteit, speelt het onrustig, (zo ja: wellicht is er teveel aanbod van speelgoed of te druk in de ruimte), hoe is zijn concentratie (elke leeftijd kent een andere lengte van concentratie), etc.

3.2 Voorspelbaarheid in de omgeving

Een bepaalde voorspelbaarheid in de omgeving bij de gastouder is voor het kind nodig. Dit geeft het kind zekerheid. Hierbij kan gedacht worden aan een min of meer vast dagindeling, waarin voor het kind herkenbare momenten zijn, aan een vast plek waar het speelgoed opgeborgen wordt, etc. Vaste patronen geven een gastkind houvast.

3.3 Voorspelbaarheid in gedrag

Ook de gastouder dient in haar gedrag een zekere voorspelbaarheid te hebben. Het kind moet op de gastouder aan kunnen, moet voelen dat het op de gastouder kan bouwen. Hierbij spelen duidelijkheid omtrent regels en het consequent toepassen van deze regels een grote rol.

3.4 Gezondheid van het gastkind

Het is vanzelfsprekend dat de gastouder de gezondheid van het kind in de gaten houdt. De gastouder en vraagouder spreken onderling af wat te doen als een kind zich niet lekker voelt of ziek is. Ook wordt, indien van toepassing, het gebruik van medicijnen besproken en/of vastgelegd.

Met betrekking tot het vermoeden tot mishandeling en wiegendood heeft Gastouderland protocollen

opgesteld. De protocollen vindt u terug in deze informatiemap. Indien de vraagouder een vermoeden tot mishandeling heeft door de gastouder of een huisgenoot van de gastouder en/of een klacht heeft over het functioneren van de gastouder m.b.t. de opvang, kan de vraagouder contact opnemen met de regioconsulent van Gastouderland. De regioconsulent adviseert en kan, indien gewenst, bemiddelen. Ook heeft Gastouderland een klachtenreglement.

3.5 Veilige en gezonde gastouderopvang

Kinderen ontwikkelen zich snel, zijn nieuwsgierig en willen de wereld om zich heen ontdekken. Opgroeien gaat soms dan ook letterlijk met vallen en opstaan. Door kinderen veilig en hygiënisch gedrag aan te leren en voor een veilige en gezonde omgeving te zorgen, lopen zij minder risico. Een Risico-Inventarisatie Gezondheid en Veiligheid is hiertoe een jaarlijks terugkerend instrument om de veiligheid en hygiëne in de woning waar de opvang plaatsvindt veilig te stellen. Wanneer er na de inventarisatie blijkt dat er aanpassingen en of verbeteringen nodig zijn wordt er door een plan van aanpak opgesteld. In het plan van aanpak worden de termijnen genoemd waarbinnen een verbetering of aanpassing uitgevoerd moet zijn. Gastouderland controleert of het binnen de termijn en op een juiste wijze is uitgevoerd.

4. Wennen

De vraag- en gastouder dienen aan het wennen van het kind bij de gastouder extra aandacht te besteden. In de wenperiode wordt de basis gelegd voor een vertrouwensrelatie tussen gastkind en gastouder en tussen vraag- en gastouder.

Het doel van de wenperiode is dat:

- Het kind vertrouwd raakt met de nieuwe omgeving (wanneer de opvang bij de gastouder plaatsvindt).
- Het kind vertrouwd raakt met de gastouder.
- De gastouder vertrouwd raakt met het gastkind.
- De vraag- en gastouder vertrouwd raken met elkaar.

Het positieve verloop van de wenperiode is van grote betekenis voor het slagen van de koppeling. De tijdsduur van de wenperiode is afhankelijk van de leeftijd van het kind en het gemak waarmee het zich kan aanpassen aan de nieuwe situatie. Ook het overdragen van de zorg van het kind door de vraagouders aan de gastouder is van invloed. Dit kan per individu heel verschillend zijn.

De eerste maand van de opvang kan als een proefperiode gezien worden. Het wennen aan elkaar vindt hoofdzakelijk plaats tijdens een aantal bezoeken aan de gastouder voorafgaand aan de proefperiode en tijdens de proefperiode. Het kind zal zich steeds meer thuis gaan voelen bij de gastouder en raakt vertrouwd met haar en omgekeerd. Wanneer een kind na de proefperiode niet gewend is bij de gastouder, zal met elkaar besproken worden of dit gastgezin de goede plek is voor dit specifieke kind.

5. Uitwerking visie Gastouderland

5.1 De rol van de gastouder

De ontwikkeling van een kind dient gestimuleerd te worden door het creëren van voorwaarden door de mensen in de omgeving van het gastkind. Een gastouder speelt hierbij een belangrijke rol.

5.2 Voorbeeldfunctie gastouder

De invloed van de gastouder op de ontwikkeling van het gastkind is groot. De gastouder is een belangrijk voorbeeld en spiegel voor het gastkind. Het kind zal het gedrag van de gastouder overnemen, zowel in positieve als negatieve zin. De gastouder dient zich hiervan bewust te zijn. Gastouderland stelt dit als meewegend selectiecriteria. Belangrijke normen en waarden als sociale omgangsregels, respect voor elkaar, elkaar uit laten praten, niet gaan schelden wanneer je het niet met elkaar eens bent, etc. zijn onderdelen van de opvoedingsvisie van Gastouderland. De gastouder dient deze normen en waarden als vanzelfsprekend te hanteren. Dit betekent dat de gastouder mag

ingrijpen door bijvoorbeeld te corrigeren, vragen te stellen, uitleggen waarom iets niet geaccepteerd wordt, etc. Belangrijke peilers hierbij zijn rustig en consequent zijn en blijven in dergelijke situaties.

5.3 De ontwikkeling van het kind

Een kind ontwikkelt zich doordat het zich verzorgd weet en de beschikbaarheid heeft over verzorgers/opvoeders die het "sensitief" benaderen, namelijk reageren op signalen die het kind geeft. Het kind heeft behoefte aan affectie, troost, bevestiging, voedsel etc.

Als er een kind geboren wordt, reageren ouders meestal vanzelf sensitief, het hulpeloze van het kind roept dat bij ouders op. Als het kind krijgt wat nodig is in het contact ontstaat wat we noemen de veilige hechting.

Aan het einde van het eerste levensjaar gaat het kind onderscheid maken wie bekend is en wie niet. Het kind vindt het heerlijk vanaf de plek bij vader of moeder op de arm kennis te maken met anderen, maar je moet als vreemde niet te dichtbij komen.

Als het kind groter wordt gaat het steeds een ander appel doen op de ouders/verzorgers. Het gaat de omgeving verkennen, ontwikkelt zich motorisch en gaat kruipend en lopend overal op af. Dat levert een eerste ontdekking op van dingen die wel en niet mogen. Vooral als iets niet "mag", gebeurt er iets wat de meeste kinderen heel interessant vinden: ouders gaan roepen of worden boos, wat voor het kind een nieuw fenomeen is.

Hier ontstaat de gewetensvorming en de eerste waarden- en normenoverdracht.

Tot en met de basisschoolleeftijd gaat dit proces door, het kind moet zich hierbij veilig voelen, is gebaat bij goede voorbeelden en leert steeds meer wat wel en niet hoort tussen mensen.

Als het kind opgevangen wordt in een gastgezin, is het belangrijk dat het gastgezin ongeveer dezelfde waarden en normen heeft als het eigen gezin.

5.4 Voorwaarden

Als het gaat om opvang in een gastgezin staat voor Gastouderland de "Verantwoorde zorg voor het kind in ontwikkeling" centraal. De volgende vier belangrijke pedagogisch basisdoelen van prof. J.M. A. Riksen Walraven zijn hierbij het uitgangspunt:

1. De emotionele veiligheid van een kind moet gewaarborgd zijn.
2. Ieder kind is uniek, ontwikkelt zich naar aard en aanleg.
3. Ieder kind moet persoonlijke en sociale competenties optimaal kunnen ontwikkelen.
4. Respect voor de waarden en normen van onze samenleving is noodzakelijk voor een goede socialisatie en integratie.

Hoe wij dat zien wordt aan de hand van een aantal uitgewerkte voorwaarden beschreven:

5.5 Het bieden van een gevoel van emotionele veiligheid

Hiervoor is de aanwezigheid van vaste, bekende en vertrouwde verzorgers de basis. Hun beschikbaarheid is de bodem voor een gezonde emotionele ontwikkeling. Met beschikbaarheid wordt hier bedoeld zowel fysiek als emotioneel aanwezig, met aandacht voor de individuele behoeften van het kind. Zoals even inspringen op een pijntje, een verdrietig moment, bewondering voor de gemaakte tekening en vooral prijzen van wat er goed gaat.

Kyra van vier jaar komt uit school bij gastouder Marianne en krijgt prompt een driftbui, waarbij ze van zich af schopt en slaat als ze geen tweede koekje mag. Normaal reageert Kyra niet zo, dus Marianne laat haar maar even uitrazen tot ze weer rustig is. Marianne reageert niet boos over het koekje, maar zet haar schoot en vraagt liefdevol wat er toch aan de hand is, na even doorvragen vertelt Kyra een ruzietje op het schoolplein met haar vriendinnetje Babs. Ze spreken samen af om straks even te gaan bellen met (de moeder van) Babs. Even later zit Kyra heerlijk met het poppenhuis te spelen.

5.6 Het bieden van voorspelbaarheid van de sociale omgeving

Hiermee wordt bedoeld dat er aandacht voor is dat het kind er steeds op kan vertrouwen dat er naast vaste verzorgers ook een sociaal klimaat is van bekende andere kinderen, waar ook dezelfde sociale regels voor gelden. Zoals het samen aan tafel eten, op je beurt wachten, rekening houden met elkaar en respect tonen. De huiselijke omgeving zal ook aan de emotionele veiligheid bijdragen door voldoende plek te bieden, een warme sfeer en aanwezigheid van geschikt speelgoed en speelmogelijkheden.

Gastouder Christien is zelf opgevoed met het motto om kinderen vooral zichzelf te laten vermaken. Als haar kinderen thuis komen uit school laat ze hen dan ook rustig met een boterham uit het vuistje naar buiten lopen. Nu ze er twee gastkinderen bij krijgt, gaat ze toch eens even met haar zus, die vier kinderen heeft en waar alles op rolletjes loopt, een praatje maken. Bij haar komt ze op het idee om toch elke dag een vast rustmoment in te bouwen. Ze koopt een paar vrolijke placemats en went de kinderen eraan dat ze altijd na school aan tafel gaan, iets eten en drinken en om de beurt iets vertellen, voordat ze gaan spelen. Christien ervaart, net als de kinderen, dit toch als erg waardevolle momenten, waar de kinderen hun verhaal kunnen doen en ook leren om naar de ander te luisteren.

5.7 Het stimuleren van de ontwikkeling van persoonlijke competenties

In de omgang is er aandacht voor bevestigen en positief benaderen van gewenst gedrag van het kind, waardoor het kind een gezond zelfbeeld kan ontwikkelen en met zelfvertrouwen in de sociale relatie staat. Er is aandacht voor de aanwezigheid van spelmaterialen en activiteiten worden aangeboden die passend zijn voor de leeftijd en aansluiten bij de interesse van het kind. De motorische ontwikkeling verdient ook veel aandacht. Buiten lekker rennen, ravotten en spelmaterialen wat uitnodigt om in actie te komen en zintuiglijke ervaringen op te doen is aanwezig.

De seizoenenwisseling is een belangrijk moment in het huisgezin van gastouder Joyce, dat is steeds een goed moment om opnieuw te bekijken wat de kinderen nodig hebben aan nieuwe schoenen en kleding, maar ook richt ze het huis erop in. Ze maakt in de herfst een tafel met mooie bladeren en kastanjes, waarvan ze met de (gast)kinderen poppetjes van maakt. Ook ruimt ze het zomerbuitenspeelgoed weg en ordent wat er aan fietsjes en dergelijke nog kan blijven. In de speelgoedwinkel kijkt ze naar materiaal wat bij de leeftijd past. In het winterseizoen zijn er meer knutselspullen in huis, waar ze samen met de kinderen mee bezig is, vaak met thema Sinterklaas, kerst en winter. In het voorjaar speelt ze in op kleur en groei. In de zomer eten ze buiten en liggen er ballen en ander buitenmateriaal klaar. Zo leren de kinderen aan de hand van bij de leeftijd passend materiaal leuke dingen te maken en buiten te spelen met nieuwe inspiratie, waarbij ze in hun zelfvertrouwen ondersteund worden. Daarnaast ontwikkelen ze zich ook fysiek. Ze verwerven bijvoorbeeld balgevoel en ervaren hoe de balans is in het samenspel met anderen.

5.8 Het ontwikkelen van sociale vaardigheden

De stabiliteit van het gastoudergezin zal voldoende mogelijkheden bieden voor het oefenen van sociaal gedrag. Samen spelen, met spel- en huisregels leren omgaan en voorspelbaarheid van wat goed en afgekeurd wordt, is van belang.

Het is belangrijk om in te gaan op bijvoorbeeld emotionele gebeurtenissen rond een kind en daar ook de eventueel de andere kinderen bij te betrekken zodat de kinderen kunnen leren met emoties om te gaan, maar ook empathie te tonen naar elkaar.

Willem-Jan van 8 jaar komt al een half jaar in het gastgezin en heeft er zijn draai gevonden. Helaas hebben de ouders van Willem-Jan besloten om te gaan scheiden. Het jochie is helemaal van streek. Gelukkig blijven ze dicht bij elkaar wonen en blijft hij ook in het gastgezin komen. Mirjam, de gastmoeder, vindt het belangrijk om met elkaar hier aandacht voor te hebben. Op dit moment is het gastgezin eigenlijk een ankerpunt voor Willem-Jan. Mirjam begrijpt dit erg goed en geeft Willem-Jan elke dag even gelegenheid om zich te uiten en er samen met andere kinderen over te praten. Soms over het nare gevoel wat je daarvan krijgt in je buik en vaak ook over gewoon praktische dingen als waar en bij wie nu je speelgoedgarage komt te staan. De andere kinderen troosten hem of komen met goede ideeën hoe hij iets zou kunnen aanpakken. Vaste prik is daarna altijd het spelletje wat ze om de beurt mogen kiezen en gezamenlijk spelen.

5.9 Waarden en normenoverdracht

Het gastgezin levert een bijdrage in de vorm van goed voorbeeldgedrag, het gaat hier om de "cultuur" van de samenleving, hoe ga je met elkaar om, wat hoort en wat hoort niet, kortom het socialisatiegedrag.

Ook het onderhouden van vaste rituelen is hierbij belangrijk: zoals een liedje zingen samen bij begin/einde van de maaltijd, een verhaaltje voor het slapen gaan, een verjaardag samen vieren, bezoek welkom heten en aandacht hebben voor elkaar.

Jorg, de oudste zoon (11) in het gastgezin, heeft besloten, om net als zijn vader, geen vlees meer te

eten, hij wordt vegetariër. Aan tafel ontspint zich hierover een gesprek, waarbij Fátima, het gastkindje van zes, vertelt dat zij geen varkensvlees eet omdat ze moslim is. Er komt een heel gesprek op gang over wat je belangrijk vindt in het leven en dat je daar soms iets voor moet laten om te laten zien wat je belangrijk vindt. Maartje en Marina, de andere twee gastkinderen, beide 10 jaar, snappen nu eigenlijk pas hoe het zit met wel of niet vlees eten. Ze besluiten dat een broodje (runder)knakworst toch wel erg lekker is.

5.10 Samenwerking tussen vraagouders en gastouders

Vraagouders en gastouders bieden een aandeel in de verzorging en opvoeding van het gastkind. Bij de gastouder zullen dingen anders gaan dan thuis. Hierbij kan gedacht worden aan andere gewoontes en regels met betrekking tot eten, straffen, snoepen, etc.

Het is daarom belangrijk om opvattingen en wensen over dergelijke zaken tijdens de kennismaking tussen vraag- en gastouder te bespreken. Het is overigens niet te voorkomen dat er in de dagelijkse omgang verschillen zullen blijven. Belangrijk is dat er wederzijds respect is tussen vraag- en gastouder. Dit is de basis van waaruit met elkaar gewerkt wordt.

Overleg tussen vraag- en gastouder is gewenst wanneer bijvoorbeeld het gastkind de neiging heeft om de grenzen te zoeken tussen de twee verschillende leefsituaties en uitprobeert hoe ver het hiermee kan gaan. Bij meningsverschillen en onderlinge wrijving is het van groot belang deze zaken met elkaar te bespreken. Door een gesprek wordt vaak duidelijk wat men van elkaar verwacht; dit is een eerste stap naar een oplossing voor een probleem. Het kan nodig zijn om te komen tot een compromis voor de oplossing van een probleem.

Vanzelfsprekend kan men ook een beroep doen op het gastouderbureau om te bemiddelen bij dergelijke zaken. Het is aan te bevelen om het contact tussen vraag- en gastouders zakelijk van karakter te houden: vraagouders zoeken goede opvang en een gastouder biedt deze tegen betaling. Dit neemt niet weg dat het contract, naarmate men elkaar beter leert kennen, persoonlijker zal worden.

6. Begeleiding tijdens de koppeling

Gastouderland biedt ondersteuning bij het opvangen van gastkinderen. Hieronder wordt aangegeven uit welke vormen deze ondersteuning bestaat.

6.1 Evaluatiegesprek

Nadat een koppeling tot stand is gebracht zal er na 6 maanden een gesprek plaatsvinden tussen vraagouders, gastouder en Gastouderland. Doel van dit gesprek is om te bekijken hoe de opvang verloopt en of dit tot tevredenheid van vraag- en gastouders is.

De onderwerpen van dit gesprek zijn:

- Het contact tussen gastouder en gastkind.
- Het contact tussen gastkind en eigen kinderen van de gastouder (indien van toepassing).
- Het slapen, eten en spelen.
- Informatie uitwisseling tussen vraagouders en gastouder.
- Nakomen van gemaakte afspraken.
- Afspraken bij te stellen of toe te voegen.

Elk jaar zal vervolgens een evaluatiegesprek met betrokkenen gehouden worden. Het naar elkaar uitspreken van hoe men de opvang ervaart en het afstemmen met betrekking tot het omgaan met het gastkind zijn belangrijke doelen van dit gesprek.

6.2 Jaarlijkse RI&E

Minimaal één maal per jaar legt de regioconsulent van Gastouderland een vervolfbezoek af bij de gastouder, in het huis waar de opvang plaatsvindt. Deze bezoeken vinden plaats om in contact te blijven met de gastouders, ontwikkelingen van de opvang te volgen en de gastouders te ondersteunen bij hun taak.

Tijdens dit jaarlijkse bezoek inventariseert de regioconsulent de risico's met betrekking tot veiligheid

en gezondheid. Indien nodig wordt een plan van aanpak met verbeteringen cq. aanpassingen opgemaakt.

6.3 Bemiddelen bij problemen

Als er tussen vraag- en gastouders problemen zijn rond de opvang van een gastkind kan men een beroep doen op Gastouderland om te bemiddelen. De regioconsulent van Gastouderland is een 'buitenstaander' van de direct betrokkenen en kan de situatie met wat meer afstand bekijken. Door hen te helpen zich te verplaatsen in elkaars standpunt en belangen kan meer begrip voor elkaar ontstaan. Op deze wijze kan ruimte ontstaan om nieuwe afspraken met elkaar te maken en de opvang op positieve wijze voort te zetten. Wanneer vraag- en gastouders niet meer tot elkaar kunnen komen rest nog slechts de beëindiging van de opvang en ontbinding van de afgesloten overeenkomst.

6.4 Thema-avonden

Regioconsulenten van Gastouderland organiseren thema-avonden welke te maken hebben met de opvang van jonge kinderen. Onderwerpen welke zoal aan bod kunnen komen zijn:

- De ontwikkeling van kinderen in verschillende levensfasen.
- Spel en ontwikkeling.
- Veiligheid en gezondheid.
- Herkennen vermoeden kindermishandeling, etc.
- Het doel van de thema-avonden is tweeledig:
  - Ondersteunen van gastouders bij hun werk door het overdragen van informatie.
  - Ontmoeten van gastouders en uitwisselen van ervaringen en meningen.

7. Eisen die aan de opvanglocatie worden gesteld

Indien de opvang bij de gastouder plaatsvindt, dient de opvanglocatie aan onderstaande eisen te voldoen. Deze eisen worden door Gastouderland getoetst door middel van een huisbezoek in de opvangwoning.

Algemeen:	De opvanglocatie is altijd rookvrij. Er zijn werkende rookmelders aanwezig op de opvanglocatie.
Speelruimte:	Als gastouder bied je een verantwoorde en veilige ruimte om te kunnen spelen, afgestemd op het aantal en de leeftijd van de kinderen. Het speelgoed is daarbij gevarieerd en uitdagend en stimuleert het sociaal, cognitief, motorisch en creatief spel van een kind. Spel & bewegen, muziek en voorlezen behoren tot de dagelijkse activiteiten.
Slaapruimte:	Voor kinderen onder 1,5 jaar is er een goed geventileerde ruimte om rustig te kunnen slapen, afgestemd op het aantal en de leeftijd van de kinderen.
Buitenspeelmogelijkheden:	Als gastouder bied je veilige buitenspeelmogelijkheden (eigen tuin of buiten speelplaats in de directe omgeving), met de daaraan verbonden veiligheidsnormen, afgestemd op de leeftijd de van de kinderen.

7.1 De fysieke indeling van de woon en leefruimte

We hebben het hier over de woonkamer, de slaapkamer, de speelruimte en de ruimte buiten. De inrichting van de woonruimte, waar meestal een speelhoek(je) wordt gecreëerd en het beschikbare speelgoed dienen aangepast te zijn aan de leeftijd en ontwikkeling van het kind. Zo zal speelgoed enerzijds voor het kind vertrouwd en herkenbaar moeten zijn en anderzijds voldoende uitdaging bieden voor verdere ontwikkeling. Een aparte speelruimte, als het huis er ruim genoeg voor is, is natuurlijk heel prettig. Veel kinderen zitten trouwens toch graag met hun speelgoed bij de volwassene in de buurt.

De slaapkamer moet vooral rustig zijn en niet veel prikkels hebben.

7.2 Baby's 0-15 maanden

De aanwezigheid van een box, bedjes en een zachte plek om op te spelen en te rollen is uiteraard vereist. Verder is van belang dat de inrichting veilig is en er passende speeltjes zijn, die zintuigen stimuleren doordat ze bijvoorbeeld zacht zijn, een geluidje maken en met de mond onderzocht kunnen worden.

7.3 Peuters 15 maanden - 3,5 à 4 jaar

Bij een kind wat gaat lopen en spelen moeten er mogelijkheden zijn voor fantasiespel, zoals de aanwezigheid van poppen en een keukentje.

Ook creatief spel, zoals tekenen, kleuren en knutselen wordt nu belangrijk

De motorische ontwikkeling vraagt bijvoorbeeld om een looppier, duwkar of driewieler.

7.4 Kleuters 4-6 jaar

De kleuter leert van alles op school en vindt het vaak leuk om daar in de thuissituatie ook mee bezig te zijn. Wordt er op school iets geknutseld, gaat het daar thuis ook mee aan de gang.

Vaak is een stukje ontspanning ook gewenst zoals het lekker even een tekenfilmpje kijken en buiten met fiets bezig zijn.

7.5 Het basisschoolkind 6-12 jaar

Veel kinderen vinden het heerlijk om buiten te spelen na de inspanning van de schooldag. Of ze vinden ontspanning in televisie kijken en /of achter de pc. Daarnaast zal er ook gelegenheid moet zijn om eventueel huiswerk te maken. Over televisie en pc-gebruik zullen afspraken moeten worden gemaakt.

7.6 Leeftijdsopbouw en aantal opvangkinderen

Er mogen maximaal 6 kinderen van 0 tot 13 jaar worden opgevangen. Daarbij worden eigen kinderen tot 10 jaar meegeteld.

Er mogen maximaal 5 kinderen tegelijk worden opgevangen, als deze kinderen allemaal jonger dan 4 jaar zijn. Dit is inclusief de eigen kinderen tot 4 jaar.

Er mogen maximaal 4 kinderen van 0 en 1 jaar tegelijk aanwezig zijn, waarvan maximaal 2 kinderen van 0 jaar. Dit is ook weer inclusief eigen kinderen van deze leeftijd.

Wie kinderen tot 1,5 jaar opvangt moet een aparte slaapruiimte hebben voor deze kinderen. De grootte van deze slaapruiimte is afgestemd op het aantal kinderen in die leeftijdscategorie.

Bij 4 of meer kinderen is er een achterwacht die in het geval van calamiteiten snel aanwezig kan zijn. Maximaal aantal toegestane kinderen: ook (landurig) spelende kinderen in het oppasgezin tellen mee. Het totaal aantal aanwezige kinderen mag niet boven het maximum uitkomen.

8. De houdbaarheid van het Pedagogisch Beleidsplan

Pedagogisch beleid is onderhevig aan maatschappelijke veranderingen en inzichten. Pedagogisch beleid vraagt ook om betrokkenheid van ouders hierbij. Het kan regelmatig geëvalueerd, bijgesteld en verbeterd worden in overleg met de in te stellen oudercommissie.

Alle ouders en gastouders worden geïnformeerd over de inhoud van het pedagogisch beleidsplan, zodat zij deze kennis toe kunnen passen.

De gastouders worden jaarlijks bezocht en worden getoetst op de kwaliteitscriteria.

9. Bijlage A. Criteria selectie gastouders

De hierna genoemde criteria worden getoetst door de regioconsulent en de ouder, dit in samenspraak met de gastouder.

- De Gastouder moet minimaal in het bezit zijn van het MBO-2 diploma Helpende Zorg en Welzijn of een
- EVC-certificaat waaruit blijkt dat de gastouder voldoet aan alle competenties van deze MBO-2 opleiding.

- De Gastouder dient in het bezit te zijn van een geldig certificaat EHBO voor kinderen van het Oranje Kruis of bereid zijn zich deze kennis eigen te maken.
- De Gastouder moet minimaal 18 jaar zijn.
- De Gastouder moet in staat en bereid zijn op een open wijze het eigen handelen te bespreken met de ouder en regioconsulent.
- De Gastouder moet beschikken over kennis ten aanzien van de ontwikkeling van kinderen en positief staan
- ten opzichte van pedagogische doelstellingen en het in de praktijk brengen daarvan. De gastouder moet het pedagogisch beleidsplan bestuderen.
- De Gastouder moet over goede communicatieve vaardigheden beschikken en verklaren in staat te zijn om
- op een professionele manier contact met de ouder te onderhouden en afspraken te maken.
- De Gastouder moet respect hebben en open staan voor andere gewoontes, culturen, levenswijzen en opvoedingsideeën.
- De Gastouder moet respect hebben voor privacy gevoelige gegevens van ouder(s) en kinderen.
- De Gastouder speelt geen informatie door aan derden.
- De Gastouder moet bereid zijn tot samenwerking met Gastouderland en tot het volgen van aanvullende cursussen/trainingen/bijeenkomsten die gerelateerd zijn aan de opvangtaak.
- De Gastouder moet een goede beheersing hebben van de Nederlandse taal.
- De Gastouder is lichamelijk en geestelijk voldoende gezond om voor de opvang zorg te dragen.
- De Gastouder verklaart hieromtrent geen informatie achter te houden.
- De Gastouder moet bij het gebruik van een auto in het bezit zijn van een inzittenden verzekering.

10. Bijlage B. Lijst opleidingen gastouders

Diploma's gastouderopvang

Op basis van overleg met de branchepartijen in de kinderopvang is het aantal diploma's waarmee aan de deskundigheidseis voor gastouders wordt voldaan eind november 2009 uitgebreid. Op de lijst staan nu alle mbo- en hbo diploma's die gelden voor pedagogisch medewerkers in een kindercentrum, met uitzondering van de Brancheopleiding Ervaren Peuterspeelzaalleidster. Daarnaast gelden 4 diploma's op mbo-2-niveau.

Diploma's op mbo-2 niveau:

- a. Helpende Zorg en Welzijn 2
- b. Helpende welzijn 2
- c. Helpende breed 2
- d. Helpende sociaal agogisch werk 2

Diploma's op mbo-3 of -4 niveau (ook MDGO / MHNO / MSPO / Leerlingwezen):

- a. Sociaal Pedagogisch Werker 3 (SPW-3)
- b. Sociaal Pedagogisch Werker 4 (SPW4)
- c. Pedagogisch Werker niveau 3
- d. Pedagogisch Werker 3 Kinderopvang
- e. Pedagogisch Werker niveau 4
- f. Pedagogisch Werker 4 Kinderopvang
- g. Onderwijsassistent
- h. Onderwijsassistent PO/SO (primair onderwijs/speciaal onderwijs)
- i. Sociaal-Cultureel Werker (SCW)
- j. Sport- en bewegingsleider
- k. Sport- en bewegingscoördinator
- l. Sport en Bewegen
- m. A-Verpleegkundige
- n. Activiteitenbegeleiding (AB)
- o. Activiteitenbegeleider (AB)
- p. Agogisch Werk (AW)
- q. akte hoofdleidster kleuteronderwijs
- r. akte Kleuterleidster A
- s. akte Kleuterleidster B
- t. Arbeidstherapie (AT)
- u. B-Verpleegkundige
- v. Cultureel werk (CW)
- w. Extramurale gezondheidszorg (EMGZ)
- x. Inrichtingswerk (IW)
- y. Kinderbescherming A
- z. Kinderbescherming B
- aa. Kinderverzorging en Opvoeding
- bb. Kinderverzorging/Jeugdverzorging (KV/JV)
- cc. Kinderverzorgster (KV)
- dd. Kinderverzorgster van de centrale raad voor de kinderoetending
- ee. Cultureel werk (KW)
- ff. Leidster Kindercentra van de OVDB
- gg. Residentieel Werk (RW)
- hh. Sociaal Dienstverlener (SD)
- ii. Sociale Arbeid (SA of SA2)
- jj. Sociale Dienstverlening (SD, SA of SA1)
- kk. Vakopleiding Leidster kindercentra (conform de WEB)
- ll. Verdere Scholing in Dienstverband (VSID) richting kinderdagverblijven
- mm. Verpleegkundige

- nn. Verpleegkundige
- oo. Verpleging (VP)
- pp. Verzorgende
- qq. Verzorgende beroepen (VZ)
- rr. Verzorgende Individuele Gezondheidszorg (VIG)
- ss. Verzorging (VZ)
- tt. Z-Verpleegkundige

Diploma's op hbo niveau:

- a. Leraar basisonderwijs (aan Hogeschool, PABO of IPABO)
- b. Pedagogiek (HBO-bachelor)
- c. Sociaal Pedagogische Hulpverlening (SPH)
- d. Culturele en Maatschappelijke vorming (CMV)
- e. Leraar lichamelijke oefening (ALO)
- f. Kunstzinnig vormende opleiding op HBO-niveau (docentenrichting binnen kunstonderwijs of kunstzinnige richting binnen lerarenopleiding)
- g. Akte Lager onderwijs zonder hoofdakte (oude kweekschoolopleiding)
- h. Applicatiecursus leraar basisonderwijs (als vervolg op en in combinatie met kleuterakte A/B)
- i. Creatieve therapie (waaronder Mikojel)
- j. Cultureel Werk (CW)
- k. docent Dans
- l. docent Drama
- m. Educatieve therapie (Mikojel)
- n. Inrichtingswerk (IW)
- o. Jeugdwelzijnswerk
- p. Kunstzinnige therapie
- q. Lerarenopleiding Omgangskunde
- r. Lerarenopleiding Verzorging/Gezondheidskunde
- s. Lerarenopleiding Verzorging/Huishoudkunde
- t. Maatschappelijk Werk (MW)
- u. Maatschappelijk Werk en Dienstverlening (MWD)
- v. NXX (volgens de Wet op het voortgezet onderwijs)
- w. Pedagogiek MO-A of kandidaatsexamen Pedagogiek
- x. Pedagogische Academie
- y. Verpleegkunde